

**Пилипенко Андрій Анатолійович,**  
*д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку бізнес-консалтингу,  
Харківський національний економічний університет  
імені Семена Кузнеця,  
м. Харків, Україна*

## **ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНОЮ АРХІТЕКТУРОЮ ПІДПРИЄМСТВА**

Ефективне функціонування та стійкий розвиток суб'єкта господарювання можливі лише у разі чіткого визначення стратегічних орієнтирів діяльності та формування системи контролю, яка забезпечує додержання таких орієнтирів. Також необхідним є забезпечення можливості перегляду зазначених орієнтирів у разі прояву різних системних подій, які спричиняють перехід підприємства до нового аттрактору. В результаті такого переходу як правило змінюються параметри діяльності підприємства, а отже й перелік та значення ключових індикаторів визначення ефективності такої діяльності. При цьому має забезпечуватися безперервність діяльності підприємства, яка виступає одним з принципів формування фінансової звітності та одночасно є базовою вимогою стандарту ISO 22301 «Системи менеджменту безперервності бізнесу».

Забезпечити безперервність діяльності підприємства можна лише у разі завчасного створення системи підтримки прийняття рішень щодо реакції на той чи інший інцидент безперервності, який виникає в результаті прояву зазначених вище системних подій, які призводять до необхідності зміни стратегічного вибору підприємства. Сформована в системі бухгалтерського обліку інформація має надавати змогу особам, які приймають рішення, визначати динаміку реакції на прояв таких системних подій. Структура обліково-аналітичної інформації має наближуватися до ключових рішень, що приймаються на підприємстві. В свою чергу, орієнтуючись на численні стандарти опису архітектури підприємства, такі як, наприклад, TOGAF та BIZBOK, можна передбачити, що саме сукупність таких ключових рішень формує архітектурний опис підприємства. Тобто в рамках визначення архітектури як загальної моделі бізнесу вагомим значення набувають інформаційні потоки, які забезпечують узгоджене функціонування елементів такої бізнес-моделі. Зрозуміло, що наявність архітектурної моделі діяльності підприємства або корпоративної архітектури визначають специфічні риси організації бухгалтерського обліку та процесів консолідації обліково-аналітичної інформації. При цьому інформація розглядається як елемент архітектурної моделі, який виконує сервісну функцію щодо постачання необхідних даних з різних джерел, а не лише безпосередньо з реєстрів бухгалтерського обліку.

Головною особливістю організації обліку у випадку орієнтації на корпоративну архітектуру є прийняття наявності додаткових контурів управління такою архітектурою, які змінюють її параметри (змінюють

результати здійсненого підприємством стратегічного вибору), а отже потребують зовсім інших видів даних. Тобто ключовим елементом організації обліку постає налагодження процесів консолідації інформації та інтеграції облікової інформації з іншими видами інформації, у тому числі прогнозної. Тут організаційний процес виходить за межі збирання не фінансової інформації та наближається до інтеграції облікових номенклатур з ключовими бізнес-спроможностями підприємства.

Вимога зв'язку облікових номенклатур з бізнес-спроможностями тісно корелює з впровадженням процесного підходу до управління підприємством. Бізнес-процесу у такому випадку описуються через призму обраної методології побудови корпоративної архітектури, в рамках якої визначається склад користувачів інформації щодо перебігу бізнес-процесів. Облік у даному випадку задовольняє інтереси процесної аналітики (дисципліни process mining) та орієнтується на трансформовані інтереси власників бізнес-процесів. Тобто організація обліку підпорядковується архітектурі бізнес-процесів підприємства.

Орієнтація на корпоративну архітектуру також змінює перелік суб'єктів та об'єктів організації обліково-аналітичного процесу. Цілком природно, що власники бізнес-процесів включаються до складу суб'єктів організації обліку. Відповідно розширюється й перелік об'єктів організації обліку, до яких додаються технологічні, методологічні та організаційні передумови забезпечення реалізації закладеного в корпоративну архітектуру стратегічного вибору. Управлінська звітність в свою чергу буде формуватися навколо елементів корпоративної архітектури та результатів виконання бізнес-процесів, які описуються архітектурною моделлю верхнього рівня. Кожен управлінський звіт має надавати інформацію щодо конкретних питань власників бізнес-процесів. За такого підходу організація обліку формується в рамках реалізації дисципліни «сторітеллінгу даних» (від англ. «Data Storytelling»). Орієнтація на такий підхід розширює прогнозні можливості облікової інформації, оскільки облікова інформація формується в рамках підходу самостійної побудови аналітики великих даних (від англ. «self-service Business Intelligence»). Тут мається на увазі, що суб'єкти організації обліку отримують можливість самостійно формувати запити до описаної засобами архітектурного моделювання інформаційної системи. Фактична реалізація таких запитів здійснюється в рамках розгортання систем аналітичної обробки інформації (Microsoft Power BI та Tableau).

Орієнтація на аналітику даних та корпоративну архітектуру вимагає орієнтації процесу організації обліку на залучення інструментів онтологічного моделювання. Онтологія описує предметну область діяльності підприємства й тим самим деталізує модель корпоративної архітектури та наближує її до наявних в обліковій інформаційній системі даних. Потреба онтологічного моделювання підтверджується також орієнтацією облікового законодавства на застосування таксономії XBRL. З точки зору управління корпоративною архітектурою таксономія XBRL виступає те стільки засобом формування звітності, скільки онтологічним описом корпоративної архітектури

підприємства, який одночасно формує інформаційні моделі аналітики облікових даних (моделі побудови звітів в системах типу Microsoft Power BI).

УДК 657

**Примаченко Олена Леонідівна,**  
*к. е. н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу,  
ДВНЗ «Київський національний економічний  
університет імені Вадима Гетьмана»  
м. Київ, Україна*

### **ДИСКОНТУВАННЯ ЗАБОРГОВАНOSTІ: ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКОВІЙ ПОЛІТИЦІ ПІДПРИЄМСТВА**

Властивість грошей змінювати свою вартість у часі є основною причиною здійснення процедури дисконтування. Остання ж передбачає приведення майбутньої вартості грошей до їх поточного (теперішнього) аналогу. Донедавна операція дисконтування стосувалась, в основному, тих підприємств, що складають звітність за МСФЗ, оскільки ці стандарти більш зацікавлені на застосуванні справедливої вартості. Підприємства, які складали звітність за НП(С)БО переважно могли цілком законно уникати дисконтування — вітчизняні стандарти дозволяли це через певну суперечливість норм. Так, НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [2] і НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [3] вимагали дисконтувати лише ту частину довгострокової дебіторської та кредиторської заборгованості, на яку відбувається нарахування відсотків. Натомість НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти» [4] формально передбачав дисконтування (оцінку за амортизованою собівартістю) усіх без винятку фінансових зобов'язань. Користуючись цими протиріччями, деякі підприємства прописували в обліковій політиці посилання на П(С)БО 10 і П(С)БО 11 та не дисконтували окремі види довгострокової безвідсоткової заборгованості (зокрема, безвідсоткові позики видані й отримані). А коли навіть і виникали суперечки з податковими органами з цього питання, то цілком об'єктивно підприємства доводили, що ця позиція має право на життя з відповідними посиланнями на положення облікової політики та зазначених стандартів.

У розпорядчому документі про облікову політику підприємства слід наводити методи і процедури, які використовуватиме підприємство для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності та щодо яких нормативно-правовими актами передбачено більше ніж один їх варіант, а також попередні оцінки з метою розподілу витрат між відповідними періодами. Що стосується дисконтування заборгованості, то діючими національними стандартами бухгалтерського обліку чітко не вказано, яку ставку відсотка використовувати для дисконтування та на яку дату її визначати, чи дисконтувати валютну заборгованість, гарантійні платежі за орендою, чи